

FOAIA POPORULUI

Prețul abonamentului:
Pe un an . . . . . 3 fl. (6 coroane).
Pe o jumătate de an . . . . . 1 fl. 50 cr. (3 coroane).
Pentru România 15 lei anual.
Abonamentele se fac la „Tipografia”, soc. pe acțiuni, Sibiu.

Apare în fiecare *Duminecă*

INSERATE
se primesc în biroul administrației (strada
Poplăcii nr. 15.) — Telefon nr. 14.
Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr.
a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

„Popoarele Mele”

Îndureratul nostru Monarch, după greaua lovitură a sorței s'a adresat cu un manifest de mulțumită către toate popoarele Sale, pentru că a văzut, că toate aceste popoare au simțit și ele durerea ce-i apasă sufletul și au luat parte vie la jalea de care cuprinsă a fost Casa Domnitore.

Manifestul e adresat către toate popoarele, în text se vorbește earăși despre popoare și în sfârșit în rescriptul adresat prim-ministrului Bánffy, Majestatea Sa îl însărcinează a face cunoscută mulțumita Sa popoarelor din toate țările coroanei ungare.

Insemnătatea acestui fapt este foarte mare. Prin el esă la iveală, că Împăratul și Regele nostru, a cărui înțelepciune și tact de ocărnuire e cunoscut de toată lumea, recunoaște starea adevărată și reală a Ungariei, recunoaște, că afară de Maghiari mai sunt în Ungaria și alte popoare, sunt Români, Slovaci, Sârbi, Sași, Ruteni, Șvabi etc., cărora tuturor le adresează cuvintele din manifest.

Maghiarii, apucați pe calea greșită și primejdișă a șovinismului, de un timp încoace mereu trîmbiță prin lume, că în Ungaria numai un popor, numai o națiune este, națiunea maghiară. Toate celelalte popoare, deși nu vorbesc ungereste, înainte lor sunt maghiare și țiuțoare de națiunea maghiară, căci în orbia lor cred, că azi-măne toate se vor maghiarisa,

se vor contopi cu „nabila și marea națiune maghiară”. — Așa zic ei și așa cred ei!

De nenumărate-ori li-s'a spus Maghiarilor, și li-s'a dovedit, că ei stau pe temeuri false, nerecunoscând că în Ungaria, afară de națiunea maghiară, mai sunt și alte popoare cu limbă și obiceiuri deosebite, cari sunt credincioase tronului și patriei, dar' de maghiarizare — Doamne ferește de rău — nu vreau nici să auză.

Acum mai nou vine Majestatea Sa, Capul încoronat al statului și în manifestul și rescriptul Seu le spune Maghiarilor, că în Ungaria sunt popoare și nu numai un popor, poporul maghiar, căci în acest cas s'ar fi adresat numai la un popor.

Se înțelege, că aceasta nu le place Maghiarilor și foile lor o și spun aceasta. Astfel spre pildă *Budapesti Hirl.* vorbind despre manifest și rescript zice următoarele:

„Ce privește forma rescriptului, nu poate rămâne fără observare. El e compus după tradițiile vechi Austriei. „Popoarele Mele” nu există în Ungaria. Aici există numai popor maghiar. „Popoarele Mele” este din terminologia veche împărătească. La noi este un singur popor, poporul Regelui maghiar, națiunea maghiară. „Popoarele Mele” nu e la locul seu în foaia oficioasă maghiară”.

Ei, vorbă să fie! Majestatea Sa știe mai bine, că ce are și ce nu are loc în manifestul și rescriptul Seu. Popoarele există, ori vreau ori nu vreau Maghiarii și existența lor le-o recunoaște Majestatea Sa. Ear' manifestul Majestatei Sale este un act istoric și hotărîtor în privința aceasta.

„Epoca” — *oprită*. O nouă ispravă mișelească a guvernului ungureș: să vestește. Acest guvern are datina despotică a opri foile din țările vecine, din Serbia, din România apoi foi nemțești, cehe etc.

Acum guvernul voinicos a oprit, fără să știm pentru-ce, *Epoca* dela București, unul dintre cele mai bune ziare române.

Va să zică guvernul ungureș a mai pus un ziar la pedeapsă. Acum nu mai primim din București decât 3 ziare române. D-nul Báffy poate să le oprească și acestea dacă crede, că astfel să desleagă rhestiunea română...

Un nou osândit. Dreptatea maghiară a osândit de curând pe un preot român din Bănat, peșcuvit că a agitat contra nației maghiare și a fraților ei favoriți, a Jidanilor. Bravul preot se cheamă Ioan Furca. Eată câteva amănunte:

Diă Lugoj se telegrafează ziarelor din Budapesta, cu d-tul de 23 Septembrie: „Tribunalul de aici s'a ocupat azi cu cauza preotului valah Ioan Furca. Preotul Furca cu prilejul căsătoriei sale a ținut o vorbire către popor, în care între altele a zis, că Ungurii și Jidanii au venit cu zdrențele în spate în Ungaria, și acum umblă în atilă, în haine de mătășă și cisme cu pinteni. Dar' în curând va veni timpul, când vor îmbrăca țundrele și vor folosi opincile lăpădate de Români, și Români vor umbla în vestimente scumpe. Vorbirea și-a încheiat-o cu cuvintele: „Sus Români, trăeașcă România”. Tribunalul a găsit în această vorbire erima de agitație în contra unei națiuni și a unei confesiuni (confesie jidovească), și l-a perțurțarea de azi l-a declarat de vinovat pe preotul „agitator”, osândindu-l la o lună în închisoare de stat și 50 fl. amendă.

FOIȚA.

Peatra înțelepciunii sau vorbe adevărate.

Adunate de I. Daria.

Fericire-adevărată

Este a se mulțumi

Cu ursita ne'mpăcată

Ori-și-care ea ar fi.

D. Bolintineanu.

Increderea prietenească deșteaptă încredere și iubirea produce iubire reciprocă.

Krummacher.

Dintr'o schitateie mică se face un foc mare și minciunosul și ucigașul sunt copii vecini.

Hippel.

Banal Dumezeu

E-adăpostul meu,

Și-n căvântul lui

Credința mi-o puu.

Geliert.

Poesii populare.

Din deosebite locuri.

Aseară și-alaltă seară

Cântau doi cocoși pe-afară,

Doi cocoși negri cânta,

Neamurile mă mustra

Să mă la-s de bătă.

Căvântul nu l-aș călea,

De badea nu m'aș lăp.

Auzit-am, auzit,

Auz t-am o minciună,

Ca Murășu-i apă bună,

Căți o beau, toți să mpreună;

Vin' lele, să bem și noi

Să ne luăm mândoi.

Bate vântu-n codru des

Ce bădișor mi-am ales,

L-am ales într'o cercare

Să vedem ce minte are!

De va avé minte bună

Să-l iubesc un an și-o lună,

De va avé minte rea

Să-l iubească cine-a vrea,

Că eu mi-am iubit partea.

Cântă puil cucului

La trupiva nucului

Roagă moarte Turcului.

Cacule, unde te duci,

Mă mir iarna ce mănânci?

Mănâncă putregai de fag

Și vin de vè cânt de drag.

Cine-aude gura mea

Lasă vinul și nu-l bea

Și vine la gura mea;

Cine-aude glasul meu

Lasă vinu'n făgădău

Și vine la glasul meu.

Pân' sfințește sfântul soare

Nu se află horitoare

Dacă soarele-a sfințit

Horitoare s'au găsit.

Dela noi pe munte'n sus

Mult cântă cucul răspuns,

Congresul studenților din România. Studenții dela școlăle înalte ale României țin în fiecare an câte un congres, în orașe deosebite. În aceste să desbat lucruri privitoare la studenți și în o ședință anume să desbata și *causa națională*, și se iau hotăriri privitoare la purtarea tinerimei față de cauza și mișcările naționale.

Anul acesta s'a ținut congresul studenților săptămâna trecută, la *Tulcea*, un orașel în Dobrogea.

Între altele, membrii congresului au trimis președintelui partidului național *Dr. I. Rațiu*, următoarea depeșă de salutare:

Tulcea, 22 Sept. n.

Studentimea universitară română întrunită în orașul *Tulcea* în al 19-lea congres, salută cu entuziasm pe valorosul bărbat, care luptă pentru neamul seu, dorindu-și lui la muncă izbândă.

Stefănescu-Galați,
președinte.

Dl *Dr. Rațiu* răspunzând președintelui congresului s'a exprimat că primește cu bucurie acest semn al tinerimei, care ne dă garanța, că tinerimea poartă și acum și va purta și pe viitor un interes viu și neschimbat cauzei naționale.

În ședința națională, precum aflăm în urmă, a ținut dl *Constantin Brădescu*, student din Iași, o conferență, intitulată: *Cum trebuie să luptăm în cauza națională*. Conferența a fost viu aplaudată și în înțelesul ei s'a luat hotărîre pentru dezvoltarea lucrării în cauza națională.

A mai vorbit și dl *L. Tărăbuță* despre „antisemitism”. În anul viitor adunarea se va țină în *Râmnicul-Vâlcei*, unde vor fi invitați să iee parte și studenții noștri, cari de vre-o 3—4 ani n'au mai fost invitați.

„*Cătră popoarele Mele*”. Săptămâna aceasta s'a afișat pe colțurile străzilor din *Sibiu* cuvântul de mulțumită al *Monarhului cătră popoarele Sale*. Afișarea s'a făcut dela comitat.

Tipărit în trei limbi, ungurește, nemțește și românește, cuvântul *Monarhului* e încadrat în negru și face o impresie adâncă.

Am văzut, că multă lume cetia manifestul. Fetele Românilor să înseninează, că după vremuri mai ved cuvântul *Monarhului* și românește, împodobit cu iscălitura „*Francisc Iosif I.*”

Prigonirea costumului național.

Departa am ajuns! Nu e destul, că stăpânitorii noștri ne prigonesc limba, școlăle și așezămintele culturale, dar' acum merg și mai departe, prigonesc și *portul nostru românesc*, dând dovadă, că ei nu pot suferi nimic ce e românesc.

Și unde s'a început noua prigoană? Aici în *Sibiu*, în orașul săsesc-românesc, încunjurat cu poporațiune românească. Și cine o face? Un profesor dela *gimnasiul de stat* din loc, adecă un bărbat, care e pus aici, ca să răspândească *cultura maghiară* între noi. Se vede, că vrea să-și câștige merite înaintea mai marilor sei din Pesta.

Faptul s'a petrecut așa, că profesorul primei clase gimnasiale, a poruncit băieților români că toți căți poartă vestminte românești în timpul cel mai scurt să le lapede și să le schimbe cu „*vestminte civilizate*”. Le-a pus și un termen băieților.

Terminul a fost zilele aceste, când s'a deschis noua zidire a gimnasiului. Unii din băieți nu au avut bani să-și cumpere haine domnești și s'au dus la școală îmbrăcați românește, ca și până acum. Pe acestia barbarul profesor 'i-a bătut rău, 'i-a scos din clasă, și le-a oprit intrarea în școală până nu vor fi îmbrăcați în alte vestminte „civilizate”!

Acesta e faptul, care nu avem cuvinte de ajuns a-l înfiera. Astfel își pricepe voinicosul profesor *chemarea sa culturală*? Și întrebăm, de ce nu se poate suferi costumul românesc? E el mai pe jos decât al *Ciangăilor* sau al *Securilor*? Nu, dimpotrivă el e un costum simplu, dar' frumos și curat. Și în școală tocmai curățenia să recere. De ce dar' nu'l pot suferi profesorii unguri?

Nu știu ei, că acest costum a fost înălțat la *tronul regal* și că Regina Ro-

mâniei, glorioasa *Carmen Sylva*, îl poartă cu plăcere? Nu știu, că *Prințul Ferdinand* al României își poartă copilașii în costum românesc?

Și dacă în saloane regale se poate purta, de ce nu s'ar pute în sala gimnasiului de stat, la acel gimnasiu, la care ar trebui să fie aplicați *profesori români* și ar trebui să se propue românește?

E totuși prea mult șovinism și ură în acești profesori, că 'și-au propus acum să prigonească, chiar și portul băieților, pentru-că e românesc. Pare-că în haine românești nu poți fi om de carte, om învățat!...

Denunțăm lumei culte acest nou soi de prigonire.

DIN LUME.

Din China.

Din țeara răsăritului depărtat, din *China* au venit săptămâna aceasta știri, că împăratul Chinei a fost lipsit de tron și omorît. În urmă au venit alte știri, cari arată, că omorît n'a fost împăratul, dar' a fost lipsit de tron de cătră soru-sa, văduva împărăteasă. Causa este, că împăratul a voit să introducă reforme europene în *China*. El s'a însoțit cu mai mulți dirigători înalți, ca să poată schimba unele lucruri rele și învechite din *China*.

Chinezii însă sînt dușmani la orice învoire și astfel mulți dela curte s'au pus pe partea văduvei împărătese, ca să zădărnicească ori-și-ce învoire. Așa a urmat detronarea, luând frânele guvernării văduva împărăteasă.

Împăratul Chinei se chiamă *Tsai Tsien* și este tiner, abia de 26 de ani, Știrea detronării lui a produs mare senzație în Europa, de oare-ce o schimbare de tron e de foarte mare însemnătate, fiind împreunată adese-ori cu mari zgu-

Mult mă mir cine 'i-a spus?
Ia bădița când s'a dus,
Când s'a dus pe munte-n sus!
Dar' apoi pe munte-n jos
Mult cânta cucul frumos
Ca bădița când a 'ntors,
Când a 'ntors pe munte-n jos!

De-aș și cânta ca cucul
Nu m'aș mânca cu lucrul,
Ci-aș sbura din creangă 'n creangă
Și-aș căuta lumea de largă,
Și-aș sbura din creangă 'n creangă
Pân' la mândra mea cea dragă,
Și-aș mânca frunză și iarbă;
Aș sbura lin și ușor
Și 'i-aș duce al meu dor,
Netezându-mi penele
Și mândrei sprâncenele.

Firicel lung de negară
Place-mi lumina de ceară
Și mândra din a mea țeară.
Foaie verde de dudău

Place-mi lumina de sœu
Și mândra din satul meu.
Foicică de dudău,
Pas-am gând și-am zis și zœu
Sœ-mi iau mândră din Cergău,
Și ear' 'mi-am făcut de lege
Că din sat nu poți alege,
Că sînt multe și frumoase
Și cu dracu dragăstoase.

Fost-am ficior nu prea foarte
Și-am iubit fetele toate;
Câte fete 'n brațe-am strîns
După mine toate-au plâns.
De te-oiu stringe și pe tine
Și tu-'i plînge după mine,
Dar' de te-oiu și săruta
De mine nu ti-'i lăsa.

Foicică trei grânce
Dragostea nu se mai face,
Nici din mere, nici din pere,
Nici din deg'te cu inele,
Ci din ochi și din sprâncene

Și din buze subțirele
Mușcare-ar neica din ele
Ca dintr'un fagur de miere
Sœ-'i treacă de dor de ele.

Din Poiana.

Culese de *Ioan N. Dăncilă*, june.

Foaie verde doi bujori,
Fetele de pe la noi
Se roagă la cîetori
Sœ le vină pețitori,
Pețitori nu le mai vin
Ele trag mereu la chin.

Sărută-mă bădișor
Sărută-mă junișor,
Sărută-mă dacă-'ți plac
Dacă nu slă nu-'ți fac,
Sărută-mă din vœzut
Dacă n'ai putut mai mult,
Sărută-mă din vedere
Dacă n'ai altă putere.

duiri interne. Causa este, că moștenirea la tron nu e regulată și astfel se nasc de obicei turburări.

De astă-dată însă se vede, că turburările vor lipsi, căci se vestește că în Peking, capitala împărăției și în împrejurime e liniște.

Din Creta.

Din Creta vin știri mai liniștitoare. După-ce s'an retras flotele Germaniei și Austro-Ungariei dela Creta, au rămas patru puteri europene: Franția, Italia, Rusia și Anglia, cari se împăciuesc lucrurile în insulă. După-ce s'a iscat războiul și măcelul din Candia, aceste puteri au hotărât să pășescă foarte energic ca să pună capăt omorurilor de pe insulă. Spre acest scop pretind dela Sultanul să retragă cu totul din Creta oastea turcească, luând ele răspunderea pentru apărarea Turcilor. Dacă Sultanul nu va voi să retrage oastea, vor sili pe Turci la aceasta cele patru puteri. După aceea vor denumi un guvernator creștin și vor introduce autonomia sau guvernarea prin sine.

Concurs pentru monografii.

— Două premii. —

În doi numeri de mai înainte am făcut cunoscut, că compatriotul nostru dl. Dr. Vasile Bianu din Buzău, a pus două premii de câte 30 fl. fiecare, unul pentru descrierea sau monografia comunei Făget (comitatul Târnavei-mici) și altul pentru monografia comunei Sărd (comitatul Albei-inf.)

Atragem atențiunea asupra acestor premii a preoților, învățătorilor și a cărturarilor noștri din acele părți.

Eată cam de ce cuprins au să fie monografiile:

Fiecare monografie are să cuprindă, drept introducere, o scurtă descriere istorică-etnografică, corografică etc. a comitatelor respective (la Sărd comitatul Albei-inf., la Făget comitatul Târnavei-mici) și a locurilor mai însemnate din jurul localităților respective.

Foaie verde de eruci

Spune-mi bade-o când te duci,

Și pe care drum apuci

Să-ți fac pogace cu nuci,

Unde-i hodini să 'mbuci.

Foaie verde lemn uscat

Să-ți spui mândră-sdevărat

Că-am luat cătră Bănat

Nu fi mândră supărată

Și mai dă-mi gura odată,

C'apoi când mi mai ved

Nu ziceai c'ai fost a mea.

Poartă mândro ce-i purta

Numai nu te mărita,

Poartă flori de rosmarin

Și m'așteaptă până vin,

Poartă ștruț de măgheran

Și mă așteaptă vr'un an.

Somnu-mi și m'aș culca,

Pe cojoc păcurăresc

În brațele cui doresc.

În jurul Șardului e între altele Alba-Iulia și valea Murășului, cu reminiscențe istorice (S. Imbru, Mirislău etc.) În jurul Făgetului e Cetatea-de-Baltă, odinioară în stăpânirea Domnilor Moldovei, începând dela Ștefan-cel-Mare, apoi Bia, veche rezidență protopoască etc.

Îndeosebi descrierile vor cuprinde tot ce se ține de respectivele comune, astfel ca să avem e iconă clară și fidelă despre ele și locuitorii lor.

Anume în descriere se va arăta mărirea hotarului, în jugărea catastrale; numărul caselor și descrierea unei case țărănești, interiorul și exteriorul ei și clădirile economice, ce se țin de obicei de casă; zidurile mai însemnate d. e. biserica, școala etc., trecutul lor și în legătură cu aceasta trecutul comunei, după tradiție și încât se poate după date istorice etc. La descrierea hotarului să se însemne numirile părților de hotar, ce bucate se seamănă cu deosebire, apoi viile, pădurile etc., dacă sânt ruine sau locuri cu legende, să se adune aceste din gura poporului. Trecând la locuitori, să se dea numărul lor, naționalitatea, religia, portul, unele obiceiuri frumoase sau deosebite, apoi starea materială a locuitorilor; în legătură cu aceasta să se arete bogăția în vite, cum se țin ele, au sporit sau au scăzut etc., să se arete starea culturală, câți știu scrie și ceti, ce foi umbli în comună etc. În urmă să se facă o arătare despre venitele și cheltuelile comunei.

Cam de acest cuprins are să fie fiecare din cele două monografii, fiind deseris și amintit tot ce este de însemnătate din trecut și prezent, stând firește în voea autorului a expune materialul în ordinea, care o va afla de mai potrivită. De modele pot servi și monografiile de comune, publicate mai înainte în „Foaia Poporului” și scoase în broșuri, cum sânt monografiile comunelor Guraru, Orlat și Răhău.

Lucrările au să fie terminate în decurs de 11 luni de zile, fixându-se ca termen 31 August st. n. 1899, până când au să se trimită redacțiunii „Foi Poporului”. Ele vor fi supuse judecâței unui juriu și acelea cari se vor afla de mai bune vor fi premiate și publicate în „Foaia Poporului”, de unde se pot reproduce în broșură.

Redacția „Foi Poporului”.

Din Bădăoin.

Culese de Ambrosiu Avram, învățător.

Vino lună și-mi arată

Unde-i mândruța 'ngropată,

Să-i văd și eu mormântul

Să-mi mai stimpăr sufletul,

Să-i văd și eu țărna

Să-mi mai stimpăr inima.

Tu te duci bade în țeară,

Lasă-mi bani de cheltuală,

Și-mi lasă un zlotișor

Să-mi botez un finișor,

Și să-i pun numele tău

Să-mi aline dorul greu,

Când mi-o veni dor de tine

Să strig pe finul pe nume.

Am tot zis mă duc mă duc

După badea să-l ajung,

Când voiu prinde a mă duce

Om ar fi cari m'ar ajunge,

Și când voiu prinde-a pleca

Om va fi cari m'a 'nturna.

SCRISORI.

Concert și petrecere în Cuvești.

Cuvești (comit. Timiș), la 13/25 Sept. 1898.

Ziua de 8/20 Septembrie (sf. Maria-mică) a fost pentru Români din Cuvești o zi de mare bucurie, căci ea ne-a fost nu numai sărbătoare strîns bisericască, ci și sărbătoare națională, de oare-ce în ziua sus amintită neobositul nostru învățător Georgiu Tomi a aranjat cu un cor mixt compus din 50 de persoane — fii și fete — un concert împreună cu teatru și dans, care a decurs în următorul mod:

La 3 ore d. a. toți coriștii în frunte cu steagul lor, au plecat dela școală în rînd doi cu doi, petrecuți de plăcutul sunet al muzicii din Lipova, până la locul merit pentru petrecere. Aci și-a luat începutul petrecerea populară cu joc până seara, când apoi s'a început concertul executat de corul vocal cu melodioase cântări și declamațiuni; cu deosebire „Taci bărbate” și „M'aș mărita” au fost lung aplaudate.

Printre cântări au fost întretesute și poezii declamate de coriști. Concertului i-a premers piesa teatrală: „Săpătorul de bani”, care a succes de minune. Cu deosebire „Jidanul lipitoare”, a făcut mult haz, îmbrăcat fiind în forma celor din Polonia. După teatru și concert a urmat jocul în două cete, inteligenți și popor, care a durat în cea mai frumoasă ordine și înscufetire până de cătră ziua.

Dintre domni și doamnele cari ne-au onorat cu prezența lor însemnăm: Iosif Iorgoviciu și Ioan Suci, preoți din loc, cu doamnele; Corneliu Iorgoviciu, notar din loc cu doamna; Doamna Elena v. Popescu, Octavian Puticiu subjude reg. în Receaș cu doamna; Iuliu Ribarovicu, notar în Șuşanoveț cu doamna; Ek Lajos, notar în Chisida cu doamna; A. Brânda, adj. not., Iacob Kohn, negustor din loc cu soția; Vasile Iorgoviciu, pădurar cu soția; Ioan Covaciu, pădurar cu soția și d-șoara Cornelia, — precum și alții.

Suprasolviri au încurs dela următorii domni: Corneliu Iorgoviciu notar, 80 cr.; Iuliu Ribarovicu, notar 1 fl. 70 cr.; N. N. 1 fl. 40 cr.; Octavian Puticiu, subjude 1 fl. 20 cr.; Johann Laub morar, 1 fl. 20 cr.; Ioan Covaciu 30 cr.; Iacob Kohn 30 cr.; ear' pe cale privată au intrat la cassă dela domni: David Dabiciu, vicienotar în Lipova 40 cr.; Aureliu Popa, funcționar la „Lipovana” 40 cr.; Klepp Miklos, comerciant în Lipova 40 cr.; C. Abby, pădurar 1 fl. și G. Spă, învățător în Comsat 50 cr.

Primească on. domni și doamne pe această cale mulțumita noastră publică atât pentru-că ne-a onorat cu prezența, cât și pentru spriginul material ce ni-l-au oferit.

Titu Teșan, cassarul corului.

Frunză verde ca iarba.

Dulce mândruța mea,

Nu-ți fie inima rea

Pentru depărtarea mea,

Nu fi mândra mea mahnită

Că ce mă cheamă regrută,

Că de-o fi 'n lume vr'un bine

Eu ear' oi veni la tine,

Și de-o fi 'n lume vr'o pace

Eu la tine m'oi întoarce,

Ear' de-o fi vr'o răutate

M'oi lipi lângă o cetate,

Și-ți-o scrie mândro carte

Carte scrisă 'n cornurele,

Pe de laturi lăcrămele.

Cine-a lua s'o cetească

Lăcrămile să-i pornească.

Nu-ți 'ți-o scrie cu cerneală

Că de-aceea-i multă 'a țeară,

Dar 'ți-o scrie cu argint

Să știi că-i dela iubit,

S'o cetești prin pomișori

Cu lacrimi din ochișori,

1848.

Cronica anului.

Siofok, 20 Septembrie.

Husarii maghiari s'au lovit cu oastea lui Hardek, comandant de ai lui Jellacici, pe care l-au silit a se retrage. (Am. Pop.)

Orăştie, 20 Septembrie.

Locuitorii din scaunul Orăştiei se opun recrutării ordinate prin ministerul unguresc, fiind nelegală. (Siebb. B. nr. 101).

Pojon, 21 Septembrie.

Aproape de Neustadt a sosit o trupă de 500 studenți cehi. În o proclamațiune subscrisă de M. Miloslav Hodgea, Ludovic Stur și I. M. Hurban, spun, că vin în ajutorul Slavilor oprimați de 900 de ani de Maghiari. Ei provoacă pe Slavi să nu mai asculte de guvernul maghiar și organele lui. (Siebb. B. nr. 105).

St. Toma, 21 Septembrie.

Armata maghiară sub comanda lui Mézáros, ministrul de război, s'a aruncat asupra Sârbilor, dar' deși era în număr mare, în restimp de 1 oră și jum. a trebuit să fugă. Ungurii au pușcat asupra Sârbilor cu tunuri de 3 mii și 5 sute de ori, dar' fără a face multă stricăciune. Lupta s'a sfârșit la 3 ore d. a. Sârbii au eșit din șanțurile lor până la Ó-Kér, unde le-au stat în cale husarii, dar' fără efect. După datele oficioase oastea ungurească are peste o sută morți, dintre husari au rămas pe câmp 51 morți, între ei mulți Sécui, și peste măsură mulți răniți. Mézáros în necazul lui își căuta moartea expunându-se gloanțelor. Sârbii se luptau numai a batjocură, tot strigând: *vină la noi, nene Ungure, nene Sécui!* Despre pierderea lor nimic sigur. (Közlöny și P. Hirlap).

Braşov, 22 Septembrie.

Românii sunt foarte necăjiți din pricina feluritelor asuprelor și cer dela capitul din Blaj să mijlocească eară o adunare, în care să iee parte câte 2 deputați din toată comuna. Ungurii își bat joc de Români pretutindenea și zic, că o sută din ei pot bate pe un mi-

lion de Români. — *Sécuii dela Odorheiu se laudă că se vor arunca asupra Blajului*

(Gaz. de Tr. nr. 75).

Blaj, 23 Septembrie.

Preotul Balint și tinărul Moga sosiră eliberați. Poporul îi cuprinse cu entuziasm de nedescris. (Org. Naț. nr. 19).

Pesta, 23 Septembrie.

Kossuth a părăsit orașul, plecând în părțile din jos ale Ungariei, unde voește să adune o oștire de 150.000 țărani. (S. B. nr. 105).

Viena, 23 Septembrie.

Dieta austriacă a hotărât ca desbaterile ei să se publice în nemțește, italianește, boemește, românește și ruteneste în mod oficial. (Gaz. de Tr. nr. 78).

Pesta, 24 Septembrie.

Batthyányi a pus preț 50 fl. arg. pe capul ori-cărui așitător de popor.

(Közlöny).

— Kossuth în gazeta sa s'a repezit cu un blâstem asupra nației maghiare, dacă nu va alerga la arme să stirpească dușmanii. Ear' în dietă a declarat, că pornește cu steagul roșu ca să înarmeze țeara întreagă. (Gaz. de Tr. nr. 77).

— Să statorește un proiect de lege separat pentru Români transilvăneni cam din 20 88-i. Cel dintâiu sună: »Naționalitatea și limba Românilor să recunoaște și se garantează«.

(Org. Naț. nr. 21).

Blaj, 25 Septembrie.

Profesorii S. Bărnuțiu și T. Laurianu, chemați însuși de br. Vay au venit aci în societatea cancelistului A. Pop. Poporul le-a eșit înainte până la Mănărade formând cordon până la Blaj împreună cu »ostașii« lui Iancu la număr vre-o 6 mii. Sosiiți la Blaj au ținut cuvântări cătră popor. Bărnuțiu și-a început vorbirea cu: »Să trdească Impăratul Ferdinand I.« Oameni să împrăstie cu recomandăți tipărite, ca să nu fie bătuti de oficianți! Românii au de cuget să se formeze în gardă națională cu centrul la Blaj, unde să fie și prefectura I. cu 10.000, apoi altele mai mici cu câte 3000; în tot satul o companie, în 10 sate un tribunal. (Gaz. de Tr. nr. 76).

— Azi, sosiră Bărnuțiu, Laurianu și Pop Alexandru primiți pe »Câmpul libertății« cu

musică și pușcături mestecate cuvivate ne încetate. Să mai așteaptă Micheșiu.

(Org. Naț. nr. 19).

Trei-Scaune, 25 Septembrie.

Sécuii de aci atacă ținuturile nesécuiie în mod hoșesc. Cărmuitorul Trei-Scaunelor a fost provocat din partea celui al Cetății-de-Baltă, ca să stee gata cu Sécuii sei pentru a eși în drumul Românilor din Blaj. (Gaz. de Trans. nr. 77).

Din Chior, 25 Septembrie.

Românii de pe aci s'au sculat și au mers la S. Teleki, ca acesta să se scape de ministerul maghiar și de ori-ce asuprire ungurească, dar' acesta le-a denegat cererea înjurându-i. Când a vrut să se epartă, Românii l-au oprit, la ce el scoțânduși pistolul a pușcat și a luat-o la fugă. Românii au prins în locul lui pe alți 3 amployați și legându-i i-au dus la Năsăud. (Gaz. de Trans. nr. 79).

Sibiuiu, 26 Septembrie.

Aseară s'au adunat cetățenii fruntași ai Sibiului în sala cea mare dela academia juridică din loc, pentru de a se consulta în privința pașilor ce sunt de a se întreprinde în urma eșirei deputaților sași din dietă. Eșirea lor a fost aprobată cu mare entuziasm, declarându-se totodată, că națiunea săsească nu recunoaște uniunea fără de a-i fi pe deplin asigurate drepturile ei naționale. S'a hotărât a provoca toate scaunele să se recheme deputații sei »fiindcă dieta Ungariei se poartă cu o nemărginită tirănie față de tot ce e Sas«. (Siebb. B. nr. 192).

Blaj, 26 Septembrie.

Comisarul B. Vay face cunoscut, că a mijlocit facultatea pentru ținerea adunării în Alba-Iulia pe 1 Noembrie. Adunarea să se țină sub presidiul episcopilor, să se adune consistorul și doi deputați ai protopopiatelor. Capitolul adunat fără întârziere pertractă orînduiala aceasta și sfătul poporul să se îndestulească cu ea.

Poporul ceru o adunare națională fără nici o rezervă.

Capitolul declară, că așteaptă dela M. Sa o prea înaltă rezoluțiune, ca să poată țină dorita adunare generală, ear' nu sobor bisericesc. (Org. Naț. nr. 20).

Să o cetesti prin grădină
Cu lacrimi dela inimă.

Frunză verde trei patace
Fă-mă Doamne ce mi face,
Fă-mă roata stelilor
În drumul muntenilor,
Măcar vântul să mă bată
Și soarele să mă ardă,
Numai badea să mă vadă.

Mă dusei cu mândra 'n luncă
Să-i fac rischitor și furcă,
La mijlocul codrului
Plata rischitorului,
Și la mijlocul luncii
Îmi da plata furcii,
Pentru plata de furcută
Îmi da de trei-ori guriță,
Pentru-un lemn de rischitori
Îmi da gura de trei-ori.
Frunză verde ca iarba
Harnică-i mândruța mea,
Lunia 'n tîrg 'mi-se gătea,
Marția 'ndărăt se 'ntorcea,

Mercuria caier făcea,
Joa 'n furcă și-'l lega,
Vineria fusul prindea,
Sâmbăta rufe spăla,
Duminea le usca,
Popa toca 'n liturghie,
E, tot usca la-o cămeșe.
Părinte sfinția ta,
Încetează cu toaca
Să 'mi-se uște cămeșă.

Din Vrani.

Culese de Iosif Irimia.

Fată mare de bogat
Nu grăbi la măritat,
Că dacă te-'i mărita
Mare grije vei purta,
Pită ai de frământat,
Cămeși multe de spălat,
Pe bărbat a-'l desculța
Și cina a-'i câștiga
Și gura a-'i săruta.
Frunză verde de sălată

Dulce e gura la fată,
E mai dulce la nevastă
Că o capeți pe fereastră.
Aseară pe vremea cinii
Eu mă sfădeam cu vecinii
Că trec gardu cel cu spinii.
Dar' nu trec în furătură
Ci trec după-un pic de gură,
Dar' eu nu trec a fura
Ci trec la mândruța mea.
Săracă cărarea mea
Cine se poartă pe ea,
Eu cu mândra am croit-o
Și alții au stăpănit-o,
Și acuma ce-o croesc
Ear' alții o stăpănesc.
Fetița care-'i de frunte
Știe bine să sărute,
Ear' fata care-'i urită
Te sărută ca o vită,
Ear' care-a rămas de coadă
Sărută ca o năroadă.

Ilöwy Wien

Biserica română din Bistrița.

Biserica română din Bistrița.

— Vezi ilustrația. —

Nimic nu arată mai bine starea și împrejurările unei comune, decât școala și biserica. Dacă aceste sunt în bună rânduială, dacă înaintază și înfloresc, e semn, că în sat sunt oameni harnici, doritori de binele comun, ceea-ce le este spre cinstea lor și a condu-

cătorilor. Ear' unde aceste așezăminte sunt în decădere, e vai și amar de acel sat.

În numărul de azi dăm icoana unei frumoase biserici românești, a bisericii din Bistrița. Mai de mult puținii Români din Bistrița nu aveau decât o veche și sărăcăcioasă biserică de lemn, dar' acum câțiva ani punând cu toții umăr la umăr, au cumpărat biserica piariștilor (catolici), au întocmit-o și re-

parat-o și apoi au sfinți-o întru biserică românească. Români bistrițeni pot fi mândri de noua lor biserică și noi cu toții putem lua pildă dela ei, că la ce poate ajunge o comună parochială, dacă membrii ei sunt oameni harnici, de înțeles, cruțători și cinștiți.

Prin aceste virtuți se pot face lucruri mari și frumoase și de aceea fruntașii se se silească a le sălășlui între noi.

PARTEA ECONOMICĂ.

Cum și când ar trebui să se are pentru cucuruz?

E timpul culesului de cucuruz și noi vorbim de arat. Unii nu se vor pute împăca cu acest lucru, la părere — pe dos. Să știe însă, că economul cel bun își face vara sanie și iarna car. Afară de aceea culesul și peste tot desfăcutul cucuruzului și păstrarea lui în țeara noastră este un lucru bine cunoscut, despre care, cu drept cuvânt, puține s'ar mai pute zice, cari plugarii nostri să nu le știe.

Chiar de aici vine, că la noi boala așa numită *pellagra*, despre care am ctit că s'a arătat în acest an și printre țeranii nostri, numai rar de tot își face umbletul seu pe aici. În primăvara și vara acestui an boala din vorbă s'a ivit nu atât din pricina folosirii unui cucuruz stricat — ceea ce de regulă se întâmplă — ci mai mult din o nutriție de tot sărăcăcioasă, provocată de anul trecut, atât de rău.

Nu se dă însă din partea economilor nostri destulă îngrijire aratului de cucuruz, făcându-se de regulă numai o arătură primăvara și chiar și aceea de multe-ori numai pe deasupra până la 10—15 cm. afunzime, pământul rămânând plin de buruieni și brușos.

Nu așa fac Americanii. Ei ară mai întâiu în Septembrie, a doua-ora prin Octombrie sau Noembrie și pe urmă primăvara, când fac și sēmēnatul. Arătura întâia e numai pe deasupra, 10—15 cm., a doua îndoit mai afundă, 25—30 cm. Arătura fiind supusă frigului de iarnă, pământul se direge foarte mult.

În locul arătorei de primăvara adesea ajunge numai grăpatul, cu care prilej se face țerina de lipsă la îngroparea sēmēnței. Chiar și când ar fi să se facă arătura de primăvara, aceasta trebuie făcută numai la suprafață. Dar' grăpatul de primăvara adesea e mai potrivit decât aratul, dacă cel de toamna a reușit bine; pentru-că prin grăparea de primăvara pământul își păstrează mai bine umezala, decât prin o nouă arătură; grăparea, împreună și sēmēnatul, se pot face mai de timpuriu ca arătura. Dar' pentru aratul de toamna și grăpatul de primăvara mai este hotăritoare și o altă împrejurare: vitele eșind slabe din iarnă, le vine mai ușor grăpatul decât aratul.

La toată întâmplarea însă plugarii să nu-și pregete a introduce în cultivarea cucuruzului și aratul de toamna, pentru-că sigur, că munca aceasta li-se va răsplăti în mod mulțumitor.

Școalele economice de repetiție.

(Urmare).

II.

Îndeletnicindu-se aproape numai cu economia, poporul nostru are cea mai arzătoare lipsă nu numai de povețe economice în scris, ci încă și mai mult de deprinderi practice, cari adecă să le vadă cu ochii, atât copiii, fiitorii economi, cât și părinții lor, cari încă mai pot învăța multe lucruri, și cu deosebire, având prilejul să le învețe din vîzute.

Și dela cine să învețe plugarul și fiii sei: a prăsi pomi, a-i nobilita și îngrijii după toate regulile? Dela cine să învețe econoamele și fiicele lor a-și cultiva grădinile de legumi? Dela cine să-și câștige plugarii și fiii lor cunoștințe mai temeinice despre modul cum ar trebui întocmită economia peste tot? Cine să-și povățuiască despre purtarea economiei, fără a mai lăsa ogoare, despre cultivarea mai înțeleaptă a fînătelor, despre prăsirea unor soiuri mai bune de vite și alte animale de casă, despre întrebuintarea mașinilor economice, despre lăptării, despre prăsirea stupilor, a frăgarilor și vermilor de mătășă? Și cine să-și deștepte și ajute cu sfatul și pilda la replantarea viilor pustiite de floxeră și peronosporă?

Eată tot atâtea întrebări de cea mai mare însemnătate pentru punerea la cale a unui viitor mai fericit pe seama plugarilor nostri! Dar' cine să deslege aceste întrebări spre folosul plugarilor?

S'au trimis din când în când din partea statului învățători *ambulanți*, adecă de aceia, cari azi dau învățuri aici, mâne colo; cu chipul acesta însă vor trece sute de ani până să se lumineze poporul în privința tuturor ramurilor economice, pentru-că acești învățători, fiind foarte puțini, nu biruesc a ajunge în toate comunele; unde ajung rămân o zi două, timp prea scurt pentru a lăsa urme mai însemnate de străduința lor și răul cel mai mare e, că unii din ei nu știu nici limba noastră, din care pricină sporul se reduce mai la nimic. Pe această cale deci nu se poate ajunge, după-cum cer lipsele noastre, la ținta dorită. Mai vedit spor s'ar pute face pe calea *reuniunilor și tovărășiilor* economice; dar' aceste nouă ne lipsesc aproape cu desăvîrșire și chiar și unde le avem, ele nu răsesc la timp peste tot locul.

De aici se vede, că trebuie să se găsească persoana potrivită, care deplin pregătită, să fie în tot timpul în mijlocul poporului, povățuindu-l pas de pas la îmbrățișarea lucrurilor folositoare.

Persoana aceasta este învățătorul din fiecare comună. Pe el l-a ales legea încă înainte de aceasta cu 30 de ani și tot la el recurge și legea despre economia de câmp din 1894, cum și ordinațiunea ministerială din 1896, de care am făcut pomenire mai sus. (Va urma).

Gunoii pomii.

Se știe, că cu cât muncitorul să nutrește mai bine, cu atât el poate lucra mai cu spor; de asemenea toți știm, că cu cât vom ține mai bine vitele, cu atât mai bun folos vom trage dela ele. Dar' mulți nu s'au gândit, că și pomii, pentru-ca să poată rodi an de an după dorința stăpânului, trebuie să fie și ei nutriți, gunoindu-se. Și cine nu-și gunoeste în mod regulat pomii, nu trebuie să se mire, dacă acestia aduc roade puține și slabe, nici că într'un an fac și într'altul nu. Pomii au lipsă de hrană bună — prin gunoie — întocmai ca și oamenii și animalele de nutreț destul și bun, pentru-ca să poată prospera (să le umble bine).

Pentru gunoirea pomilor timpul de toamna este cel mai potrivit. Gunoirea se face în modul următor: sub streșina pomului de gunoit — și nu aproape de trunchiu — se face de jur-împrejur un șanț de 40 cm. afund, care să umple cu ud din privadă sau în lipsa acestuia cu zeamă de gunoiu subțiată. Pentru un pom mare (măr sau păr) nu sînt prea mult 150—200 litre de astfel de materii. Dacă zeama aceasta s'a sbeut în pământ, se împrăstie un ciubăr de cenușe în șanțul din vorbă și pe deasupra se pune un strat subțire de pământ. Cine are un compost bun, după-ce a săpat locul de sub coroana pomului, împrăstie de acesta. Pentru un pământ gras e bun varul de curînd ars, pulverea de pe strade, și ce rămâne dela casele dărîmate. Puținele spese și ostenele cu gunoirea pomilor se vor răsplăti din belșug. Pomii bine îngrijiți și regulat gunoiți, nici în anii cei răi nu sînt de tot lipsiți de poame și pot mai ușor sta împotriva timpurilor nepriincioase și a animalelor stricacioase.

Întrunire agricolă — uitată.

Din părțile Avrighului, Septembrie 1898.

Cu mare nerăbdare am așteptat, ca oameni competenți să nu dea uitării, adecă să dea în public lucrurile puse la cale de harnica „Reuniune română de agricultură din comitatul Sibiului” din prilejul întrunirii agricole, ținută în frunțașă comună *Sebeșul superior*. Și aceasta și pentru cuvîntul, ca de o parte să se deștepte în țerani simțul de iubire și de alipire către această Reuniune folositoare, ear' de alta ca din isprăvile făcute să capete și alții îndemn spre a precede asemenea, deoarece multe sînt neșeurile noastre și puțini sînt asemenea acestei Reuniuni, care mult ostenește pentru a noastră deșteptare și bunăstare.

Acestea trebuie, că bine le-au cunoscut frunțașii din Sebeșul-de-sus: vrednicul părinte Ioan Mateiu, paroch, harnicii Demetriu Săcărea, învățător și Ilimie Răduț, notar, — cari au ținut să invite Reuniunea noastră la întrunire.

Primirea, ce acești vrednici luminători ai poporului, au făcut comitetului central din Sibiu, reprezentat prin presidentul Dem. Comșa,

secretarul Victor *Tordășianu* și controlorul Emil *Verzariu*, face onoare numelui de Român.

Bravul învățător dl Dem. *Săcărea* (fiul veteranului și venerabilului paroh Săcărea în Tălmăcel), deși trecut în toamna vieții, s'a pus în fruntea unei grupe constătătoare cam din 40—50 călăreți, recrutați din junii și bărbații mai tineri ai comunei și pe cai buestri, împodobiti cu fel de fel de cărpe și covoare de toată frumuseța, product propriu al țărancilor noastre — au întâmpinat comitetul la trecerea Oltului și cu cuvinte calde l-au bineventat la intrarea în hotarul comunei. Cam la mijlocul hotarului pe o colină încântătoare, junele din comună, cam 50—60 la număr, erau postate după mărime, într'un șir lung. Câmpul verde, Oltul limpede și pădurea din față au dat înfățișării fetelor, îmbrăcate în haine de sărbătoare (ii albe ca zăpada, și cu o singură zădie roșie dinainte) un ce adevătat. Când trăsura comitetului trecea cam pe la mijlocul șirului de fete, la un semn dat toate copilele au năpustit pe membrii comitetului cu buchete și cununi de flori cu frunzele aurite. De pe fețele nevinovate ale copilelor se putea ceti mulțumirea ce le-au făcut împrejurarea, că toate au ajuns să vadă florile în trăsura comitetului, după ceea-ce în șir de 2 cu 2 au urmat trăsura până în comună.

La capătul comunei comitetul a trecut printre cele 2 șire, în cari erau postate copii de școală, deasemenea îmbrăcați în haine de sărbătoare, și a fost întâmpinat de parochul *Mateiu*, care prin cuvinte alese mulțumește fruntașilor Reuniunii pentru ostenele aduse în folosul țărânului român. D'ui paroch i-a răspuns în cuvinte de toți înțelese presidentul Reuniunii dl Dem. *Comșa*. Ce 'mi-a plăcut mai mult e, că despre venirea comitetului avea cunoștință toată comuna cu mic cu mare și aceasta am văzut-o de acolo, că stradele erau puse în curățenie, la toate casele erau plantați brazi și în mai multe părți erau ridicate porți de brad și flori.

Intrunirea însăși s'a ținut în sala spațioasă a școlii, care abia a încăput locuitorii din ambele Sebeșuri, de sus și de jos, pe mulți sosiți din Racovița, Porcești, Avrig etc. Cuvântarea presidentului, după deschiderea întrunirii, despre cultura fânățelor dela munte, despre cultura pomilor și despre ținerea vitelor, apoi discursurile urmate de același president și de secretarul Reuniunii despre însemnătatea tovărășiilor agricole, cari toate au fost urmărite cu viu interes — au avut de rezultat punerea temeliei la o „tovărășie agricolă” în Sebeșul-superior, la care s'au înscris 23 membri. Din însemnătatea tovărășiilor s'au scos la iveală cu deosebire înlesnirea, ce se face la procurarea de mașini și unelte economice, pe cari singuratici nu ar fi în stare să 'și-le cumpere, ear' dintre mașini și unelte, s'au scos la iveală cu deosebire mașina de sămănat și grapa de muschi, atât de prețioasă la cultura fânățelor. (Va urma.)

Sfaturi economice.

Pământul de pe strade ca gunoiu prețios.

În orașe și în satele mai înaintate în cultură — cum sânt la noi s. p. satele săsești — se mătură regulat stradele în fiecare săptămână, mai cu seamă Duminică; astfel, că nu numai curățenia deosebită a trupului, hainelor, casei, curtei, ci și curățenia stradelor se arate însem-

nătatea zilei. Dar' nu numai din acest punct de vedere curățenia stradelor își are însemnătatea sa; mai vine la mijloc și partea economică, căci măturând Duminică de Duminică, într'un an întreg se adună mult gunoiu, care nemăturat, îl spală ploile și-l fac cu totul nefolositor.

Pământul de pe strade se produce din gunoiul animalelor, din măcinarea petrilor prin roatele carelor, din plantele cari cresc pe de marginea stradelor ș. a. După cercetări făcute s'a adevărat, că acest pământ conține părți însemnate de: ghips, var, săruri, materii organice (dela animale) ș. a. Firește, că pământul de pe strade nu e într'o potrivă de bun; dar' la toată întâmplarea este potrivit pentru pregătirea gunoiului, cu deosebire la formarea compostului pentru livezi și el are cele mai bune urmări, amestecând mai cu seamă și ceva cenușe în el.

Locuitorii comunelor noastre românești de pretutindenea să nu întârzie a aduna și cu chipul acesta material de îngrășat pământul, pentru-că gunoiu nime n'are de ajuns.

Creșterea vițelor.

Creșterii vițelor e de a 'i-se da o deosebită atențiune, pentru-că prin aceea se ridică în mod foarte însemnat folosul ce mai târziu îl vom avea dela ei. Vițeele se lasă să sugă dela mamă-sa cel mult 4—6 săptămâni, sau se hrănesc în acest timp cu lapte proaspăt. Întemplantându-se aceasta și mai târziu, cheltuelile cu creșterea lor se prea sue. În timp de vre-o 8 zile, cât ține înțercarea, se dă vițelor lapte proaspăt cu smântână cu tot; după aceea li-se poate pune în lapte mai slab și sămânță de în feartă sau turtă de în și în sfârșit li se dă numai lapte fără smântâna de pe el. Pentru a grăbi dezvoltarea (formarea) oaselor și muschilor, se se pună în lapte făină de var acid fosforic. De tot favorabil (bine) prin conținutul seu bogat în grăsime, ovăsul ajută nutrirea vițelor și fiecărui vițel e de a i-se da pe zi 1—2 chlgr.

Umflătura ugerului la vacile cari fată întâiu.

Aceasta se tractează în modul următor: 1. Mulgerea se se întemplantă cât mai adese-ori și cu curățenie. 2. Ungerea cu unsoare a mânilor înainte de muls și apăsarea domoală a țîțelor la tragerea laptelui, pentru-că vacilor se li-se pricinuiască dureri cât mai mici. 3. Freccarea din destul a ugerului, cât ține umflătura, prin muierea degetelor în laptele cel gras dela urmă. 4. Sbicirea ugerului după muls cu un petec de lână sau bumbac.

Din traista cu povețele.

— Răspunsuri. —

Abonentului nr. 215 în L. r. Ziceți că în comuna L. r., unde faceți comerț, nu s'nteti stabilit cu totul, ci aparțineți comunei G., în care v'ați născut și totuși primăria comunală vă silește să faceți două grămezi („holoame”) de petriș pe drumul comitatului, cari le faceți și în comuna G.

Nu vă cunoaștem împrejurările, dar' dăm cu socoteala, că aveți casă și ceva economie în comuna G., care se ține de comitatul Sibiiului. În acest caz darea comitatului aici vi-se cere pe dreptul. După-ce însă în timpul de față s'nteti stabilit ca comerciant în alt comitat, unde vi-se dau de sigur drepturile, ce vi-se cuvin prin lege, urmează, că trebuie să vă impliniți și datorințele, între cari se numără și aceea: de a face grămezi pe drumul comitatului.

De bună-seamă, că în L. darea de stat pentru casa și pământul din G. nu vi-se cere; dar' vi-se cere darea de venit și cea pentru drumul comitatului (grămezile de petriș), care în altă comună din comitatul Sibiiului fiind, sigur nu 'ți-s'ar mai cere; ci numai aruncurile comunale, între cari și cele pentru drumurile comunale. Altcum poți să faci recurs, dar' nu credem să-ți ajute ceva.

Știri economice.

„*Bihoreana*”. Despre „*Bihoreana*”, noua bancă din Oradea-mare ni-se scrie, că are firmă improtecolată la tribunal. În primele zile din Octomvrie își va începe activitatea. Dorim se fie o instituție națională, cum se cuvine. Curentul ce a creat-o, să-și herezească un spirit dornic de înaintare.

Reforme în România. Guvernul român ia toate măsurile pentru-ca negoțul bucatelor să înainteze tot mai mult. Dintre măsurile mai noue amintim, că lângă diferitele gări ale căilor ferate române guvernul edifică magazine publice. Apoi prin introducerea celor mai moderne aparate tehnice necontenit se nisuește, ca să scadă spesele, ce se nasc la învagonarea, măsurarea și înmagazinarea bucatelor. Să crede, că prin aceste măsuri se va cruța în viitor cam 100 frci la vagon. Si de oare-ce exportul să urcă până la 200.000 vagoane, cruțarea va fi foarte mare.

Tîrgul de hemeiu dela Sighișoara. Conform dărei de seamă a societ. ardeleni a cultivătorilor de hemeiu, roada anului acestuia deși e mai mică decât cea din anul trecut, peste tot a fost bună și îndestulitoare. Darea de seamă amintește apoi, că în viitor în fiecare an va fi un tîrg regulat de hemeiu la Sighișoara. Să simte însă lipsa zidirei unui magazin public pentru hemeiu la gara Sighișoarei, precum și fixarea de prețuri priincioase la transport. Să recomandă, că în viitor numai unul sau doi pricepători să fie încredințați cu vânzarea hemeiului, se înțelege, după-ce se vor fi învoit mai întâiu cu cultivătorii. În Septemvrie în toată Marția este tîrg regulat de hemeiu în Sighișoara. Deși prețurile încă nu s'nt urcate, totuși 100 chlgr. de hemeiu să vinde cu 80—100 fl. Să notează însă, că s'au făcut vânzări de mai înainte cu 50—70 fl. per 50 chlgr.

Ar fi un bun izvor de câștig pentru agricultorii nostri cultivarea cât mai multă a hemeiului.

Producțiunea vinului în anul 1897. Recolta viilor în anul trecut a fost una din cele mai sâabe. Abia s'a stors vre-o 1,131.000 hl. vin în țeara întreagă. Această mică roadă față de anul 1896 arată o scădere de 315 000 hl.

Astfel producțiunea vinului în Ungaria scade mereu și după-cum se raportează, și producțiunea anului acostaia va fi slabă. Filoxera, peronospora și alte boale ale vițelor de viie pustiesc an de an și apoi grindina și viscoarele încă au făcut și în anul acesta pagube însemnate. Pustiirea viilor a cauzat în ultimele 2 decenii o pagubă de circa 600—700 milioane florini. Perderea anuală se urcă până la 40 milioane fl. Conform statisticii oficiale, acum abia se mai află în țeara întreagă 205 468 hectare plantate cu viță de viie, care au produs 1,130.823 hl. vin.

Țeara-Noastră.

Descrierea Ardealului spre mează-noapte dela Murăș
de
Silvestru Moldovan.

(Urmare).

Valea Gălzii.

Departa în sinul codrilor, pe teritoriul Mogoșului își ia obârșia Valea Gălzii, din muntele Negrileasa. Ea se îndreaptă spre răsărit și are pe cursul seu chei și peisajuri de munte de toată frumusețea. În calea noastră dăm în vale de crângul Valea-Gălzii și mai în jos de comuna Intregalde, cu casele împrăștiate pe o mare întindere. Intregaldele se estind până la Cheia-Gălzii, care se află la poalele muntelui Piatra-Caprii, ce se înalță în dreapta văii. Cheia Gălzii, asemenea celorlalte chei ale noastre, e formată de pârâni și stânci de calciu, printre cari și-a făcut loc apa. Prin ea se așterne pe malul stâng al apei o cale de munte, pe care se face comunicația. Pe unele locuri cheia se strîmtează, încât abia este loc pentru drum, ear' în timpuri ploioase apa năpădește calea, închizând cheia din părți în părți, încât comunicația e imposibilă și atunci numai peste coama munților se poate face trecerea spre țară.

Partea cea mai frumoasă și mai interesantă a cheii e formată de doi pârâni uriași, în ale căror coaste se află scobite de ambele laturi niște cavități, asemenea unor ferestri infundate. Din bătrâni se povestește, că aceste ferestri au fost făcute pe vremea, când cătăunii cutrierău plaiurile Ardealului. La apropierea dușmanului cu ajutorul ferestrelor se bălăuia apa și apoi i-se da drumul la vale, încât îneca sau alunga pe năvălitori de pe aceste locuri.

În cheia aceasta, ca și în alte strîmtori ale noastre, se scuteau locuitorii din împrejurime în vremuri de reșmirițe. Astfel se știe, că la 1848 aici s'au refugiat mulțime de femei și copii dela țară, fiind bine adăpostiți prin țaria locului.

În împrejurimea Intregălzii dăm și de alte locuri frumoase și vrednice de cercetat. În partea de apus dela Piatra-Caprii, care e compusă din stânci de calciu pleșuve, acoperite cu puțină pădure, se află pârâul Turcului. Se spune, că pârâului i-s'a dat acest nume în urma întimplărei, că în valea lui au fost uciși o ceată mare de Turci, cari după înfrângerea armatei turcești la Sânt-Imbru prin Ioan Huniade (la 1442), în fuga lor au străbătut până aici.

Mai departe spre apus, la poalele unei frumoase păduri de brad, în un un loc ro-

mantic, isvorește din o stâncă un puternic isvor, cu apă limpede și rece ca ghiata. Apa isvorește la o înălțime de vre-o șase urme și formează o cascădă. Isvorul are numirea de »Feredeu« (scaldă), fiindcă mai înainte erau aici întocmiri de scaldă și locul era cercetat de oaspeți de prin Ighiu, Alba-Iulia ș. a. De present întocmirile de scaldă sunt ruinate și baia e părăsită.

Nu departe de Feredeu sosim pe o vâlcea în sus la Necrilești, un prediu ținut de Intregalde. Casele lui se află resirate în mijlocul unei regiuni romantice, formată de stânci văroase și coaste de dealuri, acoperite cu bogate păduri de fag și ici-colea cu brădet și udate pe la poale de pârâie cu unde cristaline. Podoaba cea mai frumoasă a acestei regiuni alpine este Iezerul, un lac de munte admirabil, căruia nu-i află pârâie în Munții-Apuseni și în ramurile lor dinspre țară. Căci pe cât de mare e numărul iezerelor în alți munți ai noștri, cu deosebire în munții hotarnici dela meazăzi, pe atât de lipsiți sunt în privința aceasta Munții-Apuseni. Iezerul din apropierea Necrileștilor, cu împrejurimea-i romantică rivalizează cu cele mai frumoase lacuri alpine din munții noștri.

Dela Necrilești trecem spre meazăzi peste muntele Strigău, dela care dincolo în vale dăm de frumosul iezor, cu suprafața albastră-verzie. El e cuprins în cadrul de verdeață al munților împrejmuitori, care numai în un loc este întrerupt de coama pleșuvă a unei stânci, ce se ridică pe mal. Lacul se află la o înălțime absolută de 924 m. are o lungime de 500 m. și înălțime numără 100 m.; adâncimea îi este necunoscută. În timp de secetă lacul scade, încât pe margini se vede mușchiul și plantele acvatice, ce cresc în apă. Pești nu se află în el, ci numai broaște și alte reptile.

Se povestește, că odinioară în Iezer își aveau sălașul mai mulți bălauri fioroși. Aceștia porneau negură deasă și furtuni cu grindină asupra vânătorilor sau altor oameni, cari rătăceau pe malurile lacului și aveau cutezanța a-i turbura liniștea maiestoașă.

Din Iezer își ia obârșia valea Ighieului, care curge pe la Ighiel și Ighiu și se varsă în Ampoiu, din jos de Șard.

În împrejurimea Iezerului se înalță o coroană de pișcuri, dintre cari mai însemnate sunt Virful-Lăcustii (1316 m.), muntele Ciurmeria ș. a. În coastele acestui din urmă se află o peșteră cu stalactiți, numită »Biserița«. Ea are mai multe încăperi. Întrarea e cam de 6 m. de lată și 3 m. în înălțime. Frumoșii stalactiți din lăuntru peșterii sunt numiți de cătră popor »lapte de peatră«.

Călătorul care voiește să sosească de aici în valea Ampoiului trebuie să plece pe valea Ighielului în jos. Noi însă întorcându-ne pe la Necrilești la Cheia-Gălzii, ne îndreptăm pașii mai departe pe valea Gălzii. Dela Cheie în jos valea devine mai largă, dar dinsus de Galda stâncile se apropie de nou și formează o frumoasă strîmtoare. Eșind din ea valea Gălzii părăsește munții și se îndreaptă spre Murăș, cu care își împreună undele.

Piatra-Cetii și Piatra-Craivii.

Spre răsărit dela Valea-Gălzii și-a făcut drumul pînă dealuri și stânci de calciu, valea Cetii. În regiunea isvoarelor acestei văi se ridică cu pârâni prăpăstioși și cu stânci uriașe puternicul colos Piatra-Cetii, una dintre cele mai însemnate înălțimi ale Ardealului.

Stâncile ei puternice și bizare se ved' de departe, din valea Murășului. Piscul cel mai înalt se ridică până la 1236 m. peste nivelul mării. Urcarea pe culmea lui este anevoioasă. Pe coastele de cătră mează-noapte ale muntelui se află tăiat în stâncă, la o înălțime de 900 m. drumul, ce duce dela Dealul-Geoagiului la Cetea. Din acest drum pleacă pe coaste în sus, pînă tufiș și petrișuri o potecă de munte, care ne duce pe culme. Aceasta e calea cea mai ușoară, ce ne-o putem alege; alte poteci sînt mai grele de urcat, ear' pe coastele de cătră meazăzi-răsărit și meazăzi-apus ale muntelui nu se poate face urcarea, de oare-ce aceste laturi au pârâni verticali și prăpăstioși.

Culmea virfului principal e acoperită cu pajiste, din care se ridică împrăștiați stanuri de peatră. În partea de cătră meazăzi, în apropiere de marginea prăpastiei se află gura unei afundături, care se adâncește vertical în stâncă, în forma unei uriașe pâlnii. Diametrul ei este de 6 m. Dacă aruncăm o piatră în adîncime, se naște un sgomot, care se tot mărește, apoi deodată încetează și atunci se aude, că piatra cade în apă. Timpul căderii este de 15—20 secunde. Locuitorii din jurul muntelui sînt de credință, că apa din adîncimile găurii ese la lumina zilei ca isvor, departe în valea Gălzii.

De pe culmea aceasta putem observa diferitele forme, în parte mare bizare și prăpăstioase ale muntelui. Mai interesante sînt trei stânci piramidale, cu cari se termină brațul întins spre meazăzi-apus al muntelui. Ele poartă numirea de »călugări«. În cea din mijloc, sus pe coaste, se zărește gura unei peșteri, despre care se zice, că în timpurile vechi servea de adăpost oamenilor din împrejurime; acum urcarea la ea e imposibilă, de oare-ce stâncă are pârâni verticali.

Cu Piatra-Cetii seamănă împrejurimea ei mai apropiată. Jur împrejur se estinde o regiune, în care pînă verdeață vie a pădurilor și pe malurile pârâielor cu șopote dulci, se ridică reprezentanții pustietății carstice, stânci, coaste și virfuri de calciu pleșuve și lipsite de vegetație. Ținutul carstic ardelean, care începe la mează-noapte cu cheia Turului, din sus de Turda, trece peste valea Arieșului și se continuă până la uriașii dela meazăzi, Piatra-Cetii și Piatra-Craivii. Natura carstică cu deosebire e bine împregnată în jurul celei dintăiu, avînd ca și Piatra, un timbru de sălbătăcie dură, cu chei, surducuri, strîmtori și coaste pleșuvite. Cadrul îl întregesc uriașii din depărtare, cu fruntea goală, cum sînt Colțul-Trascăului și munții Bedeleului, apoi mai aproape Tarcăul Presaca și spre meazăzi Piatra-Craivii ș. a.

Peste acești munți, de pe Piatra-Cetii ni-se înfățișează o largă priveliște pînă în mar depărtări. Afară de uriașii munților Apuseni ne cad în cercul vederii văile și plaiurile Ardealului și întreg șirul munților hotarnici dela meazăzi și răsărit, învăluiți în haina albastră a depărtării.

Coborînd jos în valea Cetii vom da eărăși de o raritate a naturei. În o strîmtoare a văii apa trece peste o stâncă și cu căderi de mai mulți stânceni formează două basenuri, așezate unul după altul. Basenurile au afunzimea unui stat de om și se folosesc de scaldă. Ele se numesc »șcăldători« și împreună cu cascadele și cu îngustimea văii ne înfățișează un peisaj frumos. Dni Frâncu-Candrea zic despre aceste scăldători și cascade, că »pînă a le admira vin lumea din depărtare«.

Spre meazăzi dela Piatra-Cetii, în depărtare de 7—8 chlm. între văile Cricăului și Bucerzii, se înalță stâncoasa *Piatra-Craivii*. Ea este o soață mai mică a Pietri-Cetii, căci nu are decât o înălțime de 1083 m., dar altcum este un frumos munte al Ardealului, al cărui vîrf e încovoiat, în forma unui uriaș corn, ce se zărește de departe din valea Murășului. Urcarea pe culme este anevoioasă, cu deosebire spre vîrf, la care ne ducе o cărare pe margini de prăpăstii ametoitoare. De aici avem o priveliște largă și frumoasă, asemenea priveliștii de pe Piatra-Cetii; cu deosebire ni-se deschide o panoramă admirabilă asupra văii late a Murășului, de care Piatra Craivii este cu mult mai aproape ca Piatra Cetii sau ca Pleașa.

Piatra Craivii a purtat odinioară pe culmea ei o cetate, ruinele căreia se ved și azi, dărăpănate și jănăpădite de muschi și buruieni. Cetatea a fost una dintre cele mai vechi în Ardeal; la începutul veacului al XIV. exista deja, dar din unele date reese, că pe acest loc au fost mai înainte întărituri și o mănăstire. La începutul veacului al XVI. s'au încuibat între zidurile ei hoți, cari prădau și jefuiau satele dela poalele muntelui. Din pricina această, la porunca regelui Ungariei Ladislau II. cetatea a fost dărîmată la 1512, ca să nu mai poată servi de adăpost hoților.

(Va urma).

CRONICĂ.

„Asociațiunea” pentru bibliotecă.

Ni-se scrie: Adunarea generală a despărțământului V., Săliște, a „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român”, ținută în acest an în Apoldul-de-jos, a binevoit a vota pentru biblioteca pop. a școalei gr.-or. de aici suma de 20 fl., care s'a și predat direcțiunei școalei pentru a fi întrebuințată spre înmulțirea bibliotecii.

Din această cauză subsemnatul s'e simte plăcut îndemnat, a-i aduce cuvenita mulțumită. Apoldul-de-jos, la 9 Sept. 1898. Nic. Simulescu, dir. și inv.

Advocat român în Huedin. Ni-s'e trimite următorul avis: Am onoare a vă aduce la cunoștință, că mi-am deschis cancelaria advocațională în *B.-Huedin*, fiind și avocatul institutului de credit și economii „Vlădeasa”. Cu stimă: Dr. Andreiu Pop, avocat. — Recomandăm cu toată căldura pe tînărul și destoinicul avocat publicului românesc.

Alegerea de deputat din Herman. Resultatul alegerii suplimentare de deputat dietal din cercul *Hermanului* (îngă Brașov) este următorul: Din 425 voturi, ce s'au dat cu totul, candidatul guvernamental Jakabffy a primit 345, ear' candidatul săsesc Obert 80 voturi. Totuși a învins guvernul, cu ajutorul — Sașilor!!

George cav. de Popovici. „Patria” ne aduce întristătoare veste, că marele binefăcător și naționalist, bătrînul boier din Stroești (Bucovina) a încetat din viață. Districtul Sacevei, precum și întreaga Bucovină a pierdut un bărbat valoros, credincios fiu al neamului seu, care totdeauna a stat poporului român întru ajutor cu sfat și faptă.

Focuri. În ziua de 17 Septembrie n. c., o grozavă nefericire a căzut asupra comunei românești Grid, din comitatul Făgărașului. În această zi, cam pe la 11 ore a.

m. s'a iscat un foc grozav din nechibzuința proprietarilor unei mașini cu vapor, adusă pentru întâia-ori în comună. Focul ajutat de un vînt puternic, a mistuit la 60 de case, șuri și grajduri, așa că 60 de familii au rămas pe strade, arzîndu-le bucatele, nutrețul, edificiile, ba chiar și hainele. Unii numai cu vestmintele de pe ei și de pe copiii lor au rămas, arzîndu-le chiar și toate uneltele agricole. Paguba se urcă la 30—40 mii florini.

— Din *Cireșa* ni-se scrie: Sămbătă, în 17 l. c. n. s'a întemplat în comuna *Cireșa* un foc de tot înfiorător. Prin oameni pînă azi necunoscuți s'a dat foc pădurei ce stă în față cu comuna și e despărțită de aceasta numai prin apă, — focul se răspîndi cu o iuțime uimitoare mai ales ajutat fiind de vîntul care bătea destul de tare așa, încât în restimp de o jumătate oră străbătî pînă în vîrf dealului numit *Chisora*, unde își avea locuitorul Luca Boldea 8—10 caré de fîn adunat. Puțin încă și cele două clăi de fîn erau prefăcute în pară, din care vîntul ducea schinte în diferite părți, cari căzînd pe iarbă sau în pădure pe frunze aprindeau și lăteau focul; era temere că va arde întreg hotarul pe care, mai ales în urma secetei lungi ce a fost la noi, atât iarba cât și cucurozul respective tulpilor sînt foarte uscați. Abia cătră seară s'a putut stînge focul prin întervenirea locuitorilor cari săriră cu toții de frică că focul se va lăți și mai tare. Cu toate însă paguba este destul de mare atât în izlasul comunal, cât și mai ales bietal Luca Boldea este prin această constrins să-și vîndă oile pe cari le avuse.

Cireșanul.

Comisarul de poliție și ministrul Perczel. „Gazetei” i-se comunică din Viena următoarea întemplare petrecută cu prilejul înmormîntării Împărătesei: Ministrul unguresc de interne voia să treacă cordonul, din apropiere de biserica palatului, ca să răsbească în altă parte, dar' a fost oprit. Protestînd, a venit comisarul de poliție și i-a spus din nou, că nu se poate trece. — „Trebuie să știți”, zise dl Perczel, „că sînt ministru unguresc”. — „Ear' eu”, răspunse polițistul, „sînt comisar de poliție și am porunca să nu las pe nimeni să treacă, de ar fi chiar și ministru unguresc!” — Dl Perczel a trebuit în urmă să se supună sorței de a fi tratat pe picior deopotrivă cu ori-și-care altul din public.

Ungurii amenință. „Agrar-Zeitung” scrie în numărul seu mai nou un articol, în care le face imputări Ungurilor, că din prilejul morții Împărătesei-Regine, au nescotit pe celelalte popoare, și așa au înfățișat lucrul, ca-și-cînd numai națiunea maghiară ar jeli, și Regina ar fi fost numai Regină maghiară. Atît a trebuit Ungurilor, să le spună dreptul în față. Foile maghiare nebune de furie amenință, că statul maghiar are încă atîta putere să-și învețe cîste și omenie pe nerușinații „Croaii”. — Fugi mălăiu, că te taiu!

Furie ungurească. „Gazeta Transilvaniei” scrie: Afiăm, că Vineri noaptea spre Sămbătă, pe la orele 12, au fost bombardate cu petri ferestrele casei dlui paroh Victor Popea din Satalung (Săcele). Se crede cu hotărîre, că și aceasta, ca multe altele de felul ei, este a se mulțumi voinicoșilor Ciangăi dela Săcele, cari turbă de mînie, că cu prilejul alegerii de deputat dietal din Herman, Românii și-au vîzut de treabă și n'au lăcomit la tocana și pițulele ungurești.

Ca în poveste. În foaia frunză *Constituționalul* din București, cetim următoarea întemplare:

Acum 11 ani băiatul unei familii ungare din București, anume Carol, în vîrstă de 9 ani, a dispărut din casa părintească, fără a i-se mai putea da de urmă.

Pe cînd copilul se juca în stradă, dinaintea caselor părinților sei din strada Poetului nr. 20, trece un țeran cu o căruță, care s'e oprește lângă copil, intrînd în vorbă cu el. Țeranul isbutește a ademni pe copil și a-l face să se urce în căruță lângă el, după care plecă. Copilul fu nevoit a nu striga spre a atrage atenția trecătorilor, de oare-ce țeranul pe deoparte îl amenința, ear' pe de alta îi făgăduia fel de fel de lucruri.

Cu modul acesta copilul Carol ajunsese la casa țeranului dintr'o comună din Muscel de dincolo de Rucăr.

Aci Carol fu pus să păzească oile, lucru ce el a făcut în curs de 11 ani.

În acest rîstimp s'a schimbat cu totul, stînd în arșița soarelui și iarna îndurînd gerurile cele mai cumplite.

În mai multe rînduri s'a încercat să fugă spre a se întoarce acasă, însă fu oprit totdeauna de cătră răpitorul lui, care îl amenințase că-l va împușca, spunîndu-i meren că părinții lui au murit și făcîndu-i felurite promisiuni.

Ajungînd la vîrstă de 20 ani, s'a pomenit zilele trecute, că țeranul îi propune ca să meargă la recrutăție (asentare) în locul unui fiu al lui, ajuns la vîrsta legitimă, promițîndu-i, că în schimb îi va da pămînt, casă și vite.

Carol fusese, în loc de a primi, a fugit pe jos, și a sosit în București Sămbăta trecută în timpul nopții, căutînd dealul Metropolei, pe care nu l-a uitat încă. Aci și-a adus aminte de o scară care conducea din acest deal spre căscioara unde locuiau părinții lui, pe care coborîndu-se a ajuns într'adevăr înaintea casei unde a crescut, și unde locuiește și astăzi mama cu o soră a lui, căci tata îi murise. Întîlnind din întemplare pe sora sa aceasta fu foarte surprinsă, vîzîndu-se îmbrățișată de un cioban, dar' mare îi fu în urmă bucuria cînd a sosit și mama sa și s'au deslușit lucrurile.

Acum este rîndul justiției de a urmări această afacere; deocamdată faptul a fost constatat de cătră comisarul polițienesc.

Turcii în contra Jidanilor. E mare supărare în Israel, pînă și Turcii au devenit antisemiți. S'e știe adecă, că la Basel Ovreeii au luat hotărîrea de a cumpăra Palestina și a întemeia acolo un stat național jidovesc. Acum foile israelite aduc știrea, că administrația turcească din Palestina a primit porunci aspre dela guvernul din Constantinopol, să vegheze, ca nici o proprietate de pămînt să nu cadă în mîna Ovreeilor. Bieții Ovreei sînt foarte desperați. Probabil, în viitorul lor congres vor hotărî întemeierea statului național ovreesc în *Ungaria*, care și așa e al doilea Canaan pentru ei.

Devînzare. O casă originală wertheimiană nr. 2, puțin folosită, este de vîndut. Informațiuni mai detaliate da administrațiunea „Foi Pop.” în Sibiu, strada Poplăcei nr. 15. Atragem luarea aminte a însoțirilor Raiffaisen etc., cari au lipsă de astfel de casse.

Procesul ce l-a intentat dl Rubin Patifa contra lui *Braun Sándor*, redactor la *Bud. Napló*, pentru-că acesta a scris, că în casa dlui Patifa se țin adunări secrete și se țin firele unei conjurații, — s'a pertractat luni, în 26 Septembrie c. în Pesta. Dl Patifa n'a fost de față, fiind reprezentat prin dl avocat *Titu Babeș*. După constituirea juriului, Braun declară, că ia răspunderea pentru cele scrise. Se încep apoi vorbirile. Dl Babeș cere, ca acuzatul să fie pedepsit. Dl Vészi, apărătorul lui Braun află, că Patifa a folosit termeni prea aspri față de judecătoria și cere ca să fie recercată camera advocației pentru a introduce cercetare contra lui.

Vorbind la cele scrise în foaie, zice, că „*Bud. Napló*” a fost îndreptățit să scrie așa, de oare-ce dl Patifa a lucrat totdeauna dușmănos Maghiarilor. A atacat apoi pe „*memorandiști*”, zicând între altele, că acești domni trăesc (?! Red. „F. P.”) din agitație și că ziaristii maghiari vor da totdeauna alarmă, de câte-ori vor simți vre-o mișcare în tabăra lor. Dela aceasta nici temnița nu-i va reține. „De sub această acuzațiune cer — zise el — achitare unanimă; faceți, ca acest verdict să fie totodată o provocare pentru ziaristii maghiari, ca pe acest teren să-și împlinescă și mai departe datorința cu curaj și cu însuflețire”.

Se înțelege, că jurații „patriotici” au împlinit această cerere și au declarat de nevinovat pe jidănașul Braun. De, corb la corb nu scoate ochii și Jidănașul „patriotic” azi poate face ce vrea în Ungaria.

Societatea preparanzilor din Blaj. Membrii societății de lectură a elevilor dela „*Institutul preparandial din Blaj*” intrându-se în 17 Septembrie sub conducerea dlui profesor *F. Negruțiu*, președintele societății, s'au constituit în modul următor: vicepreședinte: *Ioan Pavel*, ped. anul III.; notar: *Ilie Tarna*, ped. anul III.; cassar: *Mărian Ungur*, ped. anul II.; bibliotecar: *Maxim Oltean*, ped. anul III.; arhivar: *Isidor Mihăiu*, ped. anul III.; ear' redactor pentru foaia societății „*Speranța*”: *Ioan Cocis*, ped. anul III. În comisiunea criticătoare: *Cornel Lang*, ped. anul III.; *Dionisiu Negrea*, ped. anul III.; *Emil Marășan*, ped. anul III.; *Ambrosiu Nistor*, ped. anul II.; *Ilarian Dulău*, ped. anul II. și *Emanoil Seiche*, ped., anul I.

Manevrele române. „*Monitorul Oficial*” publică decretul, prin care se deschide pe zeama ministerului de război un credit de 400.000 lei, de lipsă pentru cheltuielile manevrelor din toamna aceasta. La aceste manevre vor fi de față afară de trimișii militari străini din București, dusele de *Sachsen-Meiningen*, apoi un ofițer svedez, trimis al regelui Svediei și Norvegiei și doi ofițeri superiori din statul-major bulgar, trimiși de către principele Bulgariei.

O domnișoară — locotenent. Cu ocaziunea războiului ispano-american, o domnișoară din New-York, cu numele *Aneta Newcomb*, doctor în medicină, a luat lângă dînsa vre-o 30 de femei, s'a dus în tabără, și aici a îngrijit cu mare zel de cei răniți. Pentru zelul arătat, ea răsplătită, domnișoara *Aneta* a fost onorată cu rangul de locotenent. Numita domnișoară poartă uniformă ca ceilalți locotenenti cu o singură deosebire, că în loc de pantaloni poartă rochie. Acum în Statele-Unite se vorbește serios de sistematizarea unui corp de armată, în care să fie înrolate exclusiv numai femei.

Sămănătorii creștini. Ni-se scrie: O datină frumoasă cultivă poporul din comuna *Veștem*. În ziua Înălțării sf. crucei, la finea sf. liturgii se sfințește apa. Cu apa sfințită se stropește o cantitate de grâu ales, de sămănță. Peste acest grâu se cetește rugăciunea dela sămănat și se binecuvîntă. După stropirea bisericii tot poporul se botează, rînd pe rînd, și fiecare ia cu sine câte o mână plină din grăul binecuvîntat. Acest grâu îl amestecă acasă cu cel gătit spre sămănță, și a doua zi facepe adevăratul sămănat. Dacă se procedează așa, în numele lui Dumnezeu, poporul plin de speranță are toată încrederea, că Dumnezeu îi va răsplăti ostenele pe anul viitor cu îmbelșugare.

Maghiarisări de nume. Nația maghiară earăși s'a „înmulțit” cu 200 de persoane. Două sute de oameni și-au maghiarisat din nou numele, și-a înghițit din nou molașul de maghiarisare. Între acestia căzora jertfă și indivizi cu nume românești, ca *Sandu* (gendarm) schimonosindu-și numele în *Szepesi* și *Moldovan* (din *Oravița*) în *Moldvay*. Bieții nenorociți.

O prorocie. „*Münchener Zeitung*” publică următoarea istorisire: În anul 1850, pe când fii ducelui *Maximilian* de *Bavaria* se aflau într-o zi adunați în parcul castelului din *Bogenhausen*, o țigancă a rugat pe prinți și pe princese să-i dea voe să le spună norocul. Ei se învoiră. Princesei *Elizabeta* mai pe urmă *Împărăteasa-Regină* a *Austro-Ungariei*, *Țigancă* și-a prorocit, că se va urca pe tron, că va fi greu lovită de soarte în viața ei și că nu va muri de moarte bună. Și prorocirea *Țigancăi* s'a împlinit aievea.

Bătăie între Croați și Italiani. În comuna *Borgo-Prund*, s'a ținut în biserică gr.-or. Sâmbătă, în 24 l. c. un parastas pentru răposata *Împărăteasă Elizabeta*. În ziua aceasta s'a întemplat un sânger conflict între lucrătorii croați și italieni, aplicați la construirea căii ferate de acolo. Anume *Croații* înarmați cu ciomagă au atacat pe *Italiani*, pe motivul, că *assasinul Luccheni* încă a fost *Italian*. *Gendarmeria* venită la fața locului, numai cu mare greu a putut restabili liniștea.

Luccheni. Cercetarea în contra lui *Luccheni* decurge încă. Se zice, că pila cu ajutorul căreia a săvîrșit atentatul a fost înveninată. S'a constatat, că *Luccheni* a săvîrșit atentatul pus fiind la cale de alți anarhiști, și că a avut complici. La eruarea acestor complici tribunalul lucră cu mare zor.

Congresul jurnaliștilor. În 27 l. c. s'a deschis în *Lisabona* congresul jurnaliștilor în prezența regelui și a corpului diplomatic. *Singer*, redactorul ziarului „*Neues Wiener Tageblatt*” a salutată pe cei prezenți în calde cuvinte, după care regele a deschis congresul prin o frumoasă vorbire.

Peste canalul La Manche cu inotul. Un cas ne mai pomenit povestesc zărele din *Londra*. Un anumit *Holmes* a trecut canalul *La Manche* cu inotul. A plecat de pe *țermul Angliei* la 8 ore dimineața și seara la 8 ore a ajuns la *țermul francez*. În tot decursul acesta, a fost petrecut de o barcă cu mai mulți matrozi, spre a-i sta în ajutor în cas de lipsă. La ameză inotătorul a mâncat tot inotând. *Curajosul inotător* are de gând să mai întreprindă odată cutezata-i călătorie.

Loc deschis. *)

Sibiu, 23 Septembrie.

Astăzi, în 11/23 l. c., am fost citat înaintea tribunalului din loc, acuzat fiind de părintele *Romul Pop* din *Gârbova* ca complice la conturbarea care i-s'a făcut în biserică în 6 Februarie 1896 din partea unor săteni. Deși d-sa a insistat cu tot dinadinsul ca să fie pedepsit provocându-se la unele mărturii, cari n'au satisfăcut dorinței d-sale, am fost din partea tribunalului declarat de nevinovat.

Nu pot însă rămâne indiferent față de nimbul și demnitatea învățătorească, cari le ved în persoana mea compromise prin rafinatele calumnii ce azi abia sosit în Sibiu le aud, că clocotesc în comuna mea natală *Apoldul-superior* și jur, că aș fi fost arestat în *Brașov* din numitul incident, și în legătură cu aceasta oameni fără muștrare de conștiință și făuritori de calumnii din individie personală mai adaugă și obraznicul svon, că aș fi înșelat epitropia parochială din *Turcheș* cu, 400 fl. și prins fiind am fost arestat, de unde am fugit în *România*. Provoc pe această cale, pe toți prin ale căror guri se străcură astfel de vorbe murdare, că dacă unul s'ar afla să le susțină acestea să se declare pe această cale, cu care mă voiu și rectifica. Ear' pe onoratul oficiu parochial din *Turcheș*, unde funcționez și acum ca învățător, îl rog să se exprime pe această cale asupra conduitei mele, atât ca învățător cât și ca membru al societății.

Vasile Ivan, învăț.

*) Pentru cele ouprinse în rubrica aceasta redacția nu primește răspunderea.

R Î S.

Țiganul la barbir.

Întrând Țiganul într'un sat a întrebat de oameni, că unde se află un barbir. Oamenii îl îndreaptă să meargă până unde va vedea per la gunoiu. Țiganul merse până-ce a văzut la gunoiu per de vacă. Acolo ședea un măcelar. El se băgă în launtru și zise: Aveți vreme să mă radeți, domnule barbir? — Cum se nu, că pentru aceea am învățat eu măcelăritul ca să știu rade. Apoi ascute măcelarul o bardă ruginită cu gura tăcioasă, ca un ferestreu, și începă a freca pe Țigan, care ședea pe un scaun ca pe spini.

La un târziu se scoală bietul faraon de pe scaun și întreabă pe măcelar: — Domnule barbir, câți au rămas încă vii dintre cei-ce i-ai ras d-ta? — Numai unul, dar și acela e acum între moarte și viață, răspunse măcelarul. Atunci zise Țiganul: Așadar sănătate bună, domnule barbir, mă las și numai de jumătate ras, măcar că îți plătesc taxa deplin. Împart. G. R. Șeitineanul.

POSTA REDACȚIEI.

A. P. în *Baciu*. Abonamentul se poate reînnoi numai pe un 1/2 an (1 fl. 50 cr.) Trimite deci banii și vei primi toți nr-ii restanți din jumătatea prezentă a anului.

Pentru redacție și editură responsabil: *Andrei Baltes*. Proprietar: Pentru „*Tipografia*” societate pe acțiuni: *V. H. Dressnandt*.

Călinarul săptămânei.

Zilele	Călinarul vechiu	Călin. nou	Soarele	
	Dum. d. Înălț. s. Cruci, gl. 8, sft. 6.	răs.	ap.	
Dum.	20 Muc. Eustasie	2 Leodegar	6 14	5 46
Luni	21 Apost. Codrat	3 Candid Oct.	6 17	5 43
Marti	22 Muc. Foca Sfințitul	4 Franc. Sev.	6 19	5 41
Merc.	23 † Zăm. S. Ioan Bot.	5 Placidu	6 21	5 39
Joi	24 Mța Tecla	6 Bruno	6 24	5 36
Vineri	25 Cuv. Eufrosina	7 Iustina	6 26	5 34
Sâmb.	26 † Ad. S. Ioan Ev.	8 Brigita	6 28	5 32

Tirgurile din săptămâna viitoare după căl. vechiu.

Luni, 21 Septembrie: Bözöd, Cincul-mare, Jara-inferioară.

Marti, 22 Septembrie: Cal (Káál), Borșa, Criș-patac, Murș-Ludoș, Odorheiul-săcuiesc, Orăștie.

Joi, 24 Septembrie: Bran.

Vineri, 25 Septembrie: Veneția-inferioară (ziua premergătoare tirg de vite), Bașon, Săbed, Seliște (comitatul Sibiiului), Zabola.

Duminică, 27 Septembrie: Țagu, Turda.

Două cărți folositoare

pentru țeranul român

s-au apărut tocmai și se află de vânzare în
librăria „Tipografia“, societate pe acțiuni,
Sibiu, strada Poplăcil 15:

INDREPTAR PRACTIC

IN

ECONOMIA RURALĂ

compus de

cel 12 preoți întemnițați în Cluj.

Prețul 1 fl. v. a.

COMASĂRILE

de

Elia Dopp.

Prețul 40 cr. v. a.

Pentru porto postal câte 5 cr. mai mult.

Doi mari Metropoliți ai Românilor

Andrei bar. de Șaguna

și

Alexandru Sterca Șuluțiu.

— Portrete frumoase. —

Lucrate la Viena, în fototipie, fiecare separat,
pe hârtie fină de carton; sunt foarte potrivite
tablouri în casa fiecărui Român.

Prețul unui exemplar 25 cr.

Librăria „Tipografie“,

soc. pe acțiuni, Sibiu.

La librăria „Tipografie“, soc. pe acțiuni
în Sibiu se vând:

Operele preotului Kneipp:

Sfaturi

asupra

sănătății copiilor sau îngrijirile

ce trebuie date copiilor bolnavi și sănătoși.

Prețul 1 fl. v. a.

Precum și

CURA DE APĂ.

Cum trebuie să trăiești.

Testamentul meu și Conferințe publice.

Prețul 1 fl. 50 cr.

Prăvălia „Mercur“,

societate comercială pe acții în Dej,

aduce la cunoștința on. public român, că pentru sezonul de
toamnă și iarnă se poate căpăta cu cele mai modeste prețuri:

Stofe pentru dame indigene și franceze, casane și parchete în cele mai moderne culori și desemnuri. Diferite zephyruri, oxforduri și cretoane. Tot soiul de pânză și chifone pentru albituri.

Stofe bărbătești indigene și engleze dela cele mai renumite fabrici.

Papuci (ghete) și galoci pentru bărbați, dame și copii.

Pălării pentru bărbați și copii în fașonurile cele mai nouă și pălării preoțești. Plapoane de chașmir, atlas și rong mari și pentru copii. Foarte frumoase covoare de spargă, tapestri și persiane.

Mare deposit de humba-curi de brodat, împletit și tot

Rum veritabil, englez, de Cuba și Jamaica.

Vinuri naturale de masă, friptură și desert.

Vinderea se face în mare și în detail cu cea mai mare promptitudine.

[1715] 6-10

Direcțiunea.

soiul de urzit și bătut, alb, galben și colorat, direct importat din cele mai renumite fabrici din patrie și străinătate.

În bransa ferăriei:

Toate soiurile de penți și ruzi, precum și fer pentru unelte agronomice. Unelte pentru fauri, lăcătari și măsari. Diferite cuptoare și tinichea neagră și albă.

În băcănie:

O mulțime de soiuri de cafea, orezuri japoneze, italiene și indigene. Lumini de masă și biserică. Uleiuri de masline etc. Diferite culori în firnis în doze de 1/4, 1/2 și 1 chlg., feștea pentru padimenturi etc. Recusite de școală, tăblițe, caiete etc.

Fabrică de săpunuri fine în Orlat.

Nu e încă destul de cunoscut, că în țeara noastră este o fabrică, fabrică chimică a domnului

[624] 27-42

Dr. H. Schielbach în Orlat,

care se ocupă cu fabricarea săpunului de toaletă și de parfumerii și produce numai marfă curată, care se poate compara cu ori-ce altă concurență. De aceea

e de mare preț

dacă p. t. publicul face o încercare și se convinge de bunătatea acestor fabricate. Săpunurile de toaletă sunt, în urma compoziției lor, foarte fine și binefăcătoare pentru piele. Se pot cumpăra din cele mai multe localuri de boltă ale Sibiiului.

Pentru cei-ce se interesează e de însemnat, că la librăria „Tribunei“ este expusă pentru comerțanții din afară o colecțiune de mustre de săpunuri dela Orlat.

„Cassa de păstrare în Mercurea“,

societate pe acții.

Primește depuneri spre fructificare sub următoarele condițiuni:

1. Depuneri făcute de particulari cu anunț de 30 zile cu 5%.
2. Depuneri făcute de particulari cu anunț de 3 (trei) luni cu 5 1/2%.
3. Depuneri făcute de biserică, școale, corporațiuni culturale, ori cu scop de binefacere cu 6%.

Permițând starea casei, depunerile se replătesc îndată și fără anunțare.

Contribuția erarială pentru sumele depuse se plătește prin institut.

Regulamentul special pentru depuneri, la cerere se trimite ori-și-cui gratuit.

Depuneri, ridicări și anunțări se pot face prin postă și se rezolvă cu reîntoarcerea ei.

Direcțiunea

„Cassei de păstrare în Mercurea“,

societate pe acții.

[243] 10-10

Dr. Vuia,

reîntors din **Băile Herculane**,
și-a reînceput practica medicală în
Arad, str. Sina, vis-à-vis de seminar.
[1765] 5-6

Un învățacel

se primește la

„**Tipografia**”, societate pe acțiuni
în **Sibiu**.

Acela trebuie să fie absolvat a II-a
clasă gimnazială sau reală.

A apărut la

„**Tipografia**”, soc. pe acțiuni în Sibiu

Cartea Stuparilor săteni

de
Romul Simu, învățator.

Cu mai multe ilustrațiuni în text.

Editura și proprietatea

„**Reuniunii rom. de agricultură din comitatul Sibillul**”.

Prețul 35 cr. plus portul postal.

Reuniunea agricolă prin edarea acestei
cărți folositoare a umplut un gol adânc simțit
în literatura stuparilor. Broșura este scrisă
de un fruntaș învățator, stupar priceput. Ea
trătează pe scurt tot de ce are trebuință un
stupar. Se recomandă cu deosebire ca premii
pentru școlile noastre de tot soiul.

Se vinde la

„**Tipografia**”,
societate pe acțiuni în Sibiu.

O sută

de mii de familii

beau cu

predilecție zilnic

Vivat și trăiască.

Kathreiner cafeaua de maltă Kneipp

Libere de substanțele stricicioase sănătății ale cafelei
de boabe, Kathreiner cafeaua de maltă Kneipp are totuși
aroma și plăcutul gust al aceleia. Provocatoare de apetit,
nesopordibilă, Kathreiner cafeaua de maltă Kneipp s'a dovedit
deja de ani ca deopotrivă pentru adulți ca și pentru copii.
Excelent adăos la cafeaua de boabe, precum și cel mai recom-
mandabil înlocuitor al aceleia. Din punct de vedere al sănă-
tății și al economiei veritabilul „Kathreiner” n'ar trebui să lip-
sească din nicio casă sau familie.

Se păzi de imitațiunile mai puțin valoroase.

[6] 11-12

Fabrică de casse.

Subscrisul îmi iau voie a face atent p. t. pu-
blicul meu la

cassele sigure de foc și spargere,

cari se fac în fabrica mea. La mine se fac casse
numai din material bun și tare. De aceea rog cu
deosebire on. public, care caută casse, să binevoască
a fi cu atențiune în lista prețurilor la greutatea și
măsura indicată pentru-ca privindu-le numai pe din-
afară se nu cufunde cu alte casse ce obvin în co-
merciu, făcute din material slab și ușor.

În fabrica mea se pregătesc (la comandă, după
măsură, cu prețuri ieftine) casse și tresort — e pan-
terate din oțel absolut imposibile de a le găuri.

Pentru biserică și comune casse după înțelegere cu plătire în rate.

Lista prețurilor gratis și franco

Instalare de lumină Atycelen.

Gustav Moess, [480] 29—

fabrică de casse în Sibiu,
strada Poplăcii-mare Nr. 8.